

WISKUNDIGE VAARDIGHEDEN

Rekenen met negatieve getallen

1 Bereken.

a $-6 - -7$	g $-9 - -13$
b $-6 + -7$	h $13 - 9$
c $6 - -7$	i $-1 + 1$
d $6 + -7$	j $1 - -1$
e $13 + -9$	k $-1 + -1$
f $-9 - 13$	l $-1 - -1$

2 Bereken.

a $-10 + 5 - -8$	e $25 + -10 - 15$	i $-8 + -8 - 12$
b $-12 - -10 - 12$	f $15 - 18 - -3$	j $-6 - 6 - -6$
c $20 + -11 - 11$	g $18 - -15 - 3$	k $-10 - -6 + 10$
d $18 - -10 - 10$	h $-15 + 18 - -3$	l $4 - -4 + 4$

Volgorde bij berekeningen

- Werk binnen de haakjes.
- Vermenigvuldigen en delen van links naar rechts.
- Optellen en aftrekken van links naar rechts.

3

voorbeelden

$(-5 + 2) \cdot 6 =$	$2 \cdot -5 : -10 =$	$-2 \cdot (12 : -3) + 1 =$
$-3 \cdot 6 = -18$	$-10 : -10 = 1$	$-2 \cdot -4 + 1 =$ $8 + 1 = 9$

Bereken.

a $-2 + 7 \cdot -3$	e $-3 - -5 \cdot 4$	i $5 - 3 \cdot -5$
b $8 - -6 : -2$	f $6 \cdot -2 : -2$	j $-12 : (2 - -2)$
c $10 : -10 \cdot -2$	g $10 - 20 - 9$	k $7 + 8 \cdot -2$
d $(3 - 5) \cdot -4$	h $4 + (5 - 9)$	l $23 - 24 - -5$

4 Bereken.

a $(3 + 4) : (-3 - 4)$	e $14 - (5 + -7) \cdot -2$	i $9 \cdot -9 + 9 : -9$
b $3 + 6 \cdot -8 : -4$	f $((6 - 9) : 3 - 2) \cdot 4$	j $8 : (-8 - 8) \cdot 8$
c $(3 + 6) \cdot -8 - 4$	g $8 + -4 : (4 \cdot -3)$	k $(12 - 3) : (-3 \cdot 3)$
d $-8 \cdot 3 : (4 - 6)$	h $-14 \cdot (-6 + 5) : -7$	l $(17 + -8 \cdot 3) : -2$

Voorbeelden

$$\begin{aligned} 5 - 8 &= -3 \\ 5 - -8 &= 5 + 8 = 13 \\ -5 + -8 &= -5 - 8 = -13 \end{aligned}$$

Breuken

5 Vereenvoudig en haal zo mogelijk de helen eruit.

a $\frac{10}{70}$	e $\frac{128}{-72}$	i $\frac{-80}{-32}$
b $\frac{-36}{96}$	f $\frac{56}{108}$	j $\frac{8 - 12}{-12}$
c $\frac{-72}{-14}$	g $\frac{45}{-18}$	k $\frac{86}{-(8 + 6)}$
d $\frac{-18}{36}$	h $\frac{125}{125}$	l $\frac{42}{-24}$

6

voorbeelden

- $\frac{-1}{5} + \frac{4}{5} = \frac{3}{5}$
- $\frac{-3}{8} + \frac{-2}{5} = \frac{-15}{40} + \frac{-16}{40} = -\frac{31}{40}$

Bereken.

a $\frac{1}{6} + \frac{-4}{6}$	d $\frac{-1}{8} + \frac{2}{3}$	g $\frac{-5}{-7} + \frac{-9}{11}$
b $\frac{-3}{8} - \frac{-1}{8}$	e $\frac{-4}{9} - \frac{-1}{10}$	h $\frac{2}{3} - \frac{5}{12}$
c $\frac{-2}{5} + \frac{3}{5}$	f $\frac{3}{4} - \frac{-4}{5}$	i $\frac{2}{-5} + \frac{5}{2} - \frac{1}{7}$

7

voorbeeld

$$\frac{-3}{8} + \frac{-2}{5} \cdot \frac{1}{4} = \frac{-3}{8} + \frac{-2}{20} = \frac{-15}{40} + \frac{-4}{40} = -\frac{19}{40}$$

a $\frac{1}{6} \cdot \frac{-4}{5}$	e $\frac{-3}{10} + \frac{2}{7} \cdot \frac{-3}{4}$	i $\frac{1}{-2} - \frac{3}{4} \cdot \frac{5}{-6}$
b $\frac{-3}{8} \cdot \frac{-1}{6}$	f $\left(\frac{1}{-2} - \frac{3}{4}\right) \cdot \frac{5}{-6}$	j $\frac{1}{2} - \frac{3}{4} \cdot \frac{-8}{15}$
c $\frac{-3}{8} \cdot \frac{4}{-9}$	g $\frac{8}{9} - \frac{-1}{3} \cdot \frac{2}{9}$	k $\frac{9}{10} - \frac{3}{5} \cdot \frac{1}{-2} \cdot \frac{1}{4}$
d $\frac{2}{3} \cdot \frac{-4}{5} + \frac{7}{15}$	h $\frac{1}{-2} \cdot \frac{-3}{4} \cdot \frac{5}{-6}$	l $\frac{1}{8} + \frac{2}{7} - \frac{3}{5}$

Vereenvoudigen van breuken

$$\begin{aligned} \frac{10}{50} &= \frac{1}{5}, \quad \frac{-12}{18} = -\frac{2}{3}, \\ \frac{54}{-72} &= -\frac{9}{12} = -\frac{3}{4} \text{ en} \\ \frac{-36}{8} &= -\frac{9}{2} = -4\frac{1}{2} \end{aligned}$$

Afspraak

Breuken moet je zo ver mogelijk vereenvoudigen.

WISKUNDIGE VAARDIGHEDEN

Letterrekenen

Vermenigvuldigen

1

voorbeelden

$$-5b \cdot 6c = -30bc$$

$$-3q \cdot 2p \cdot -5r = 30pqr$$

$$5a \cdot -2a = -10a^2$$

$$-5 \cdot 6 = -30$$

letters in alfabetische volgorde

$$a \cdot a = a^2$$

Herleid.

a $3p \cdot 6q$

b $-8a \cdot 2b$

c $-7b \cdot -3b$

d $5b \cdot 3a \cdot -c$

e $-c \cdot 3a \cdot -c$

f $15q \cdot 2p \cdot -r$

g $-3a \cdot 2a \cdot -6$

h $-4a \cdot 2b \cdot 5b$

i $-\frac{1}{2}p \cdot -\frac{1}{3}q \cdot -6r$

Optellen

2

voorbeelden

$$7a + 8a = 15a$$

$$6b - 2b = 4b$$

$$5ab - ab = 4ab$$

$$3a + 5b - 2a = a + 5b$$

Herleid zo mogelijk. Zet anders k.n. (= kan niet).

a $a + 8a$

b $8a - 2a$

c $7a - a$

d $8ab - 7ab$

e $3ac - 8ab$

f $-7c - 12c$

g $3ab - ac - ab$

h $8pq - 8p - 3pq$

i $q + 8q - 2pq$

Optellen en vermenigvuldigen door elkaar

3

voorbeelden

$$2a \cdot 3b + 5a \cdot 7b = 6ab + 35ab = 41ab$$

Eerst vermenigvuldigen, dan optellen.

$$-2p \cdot 3q + 6p \cdot -q = -6pq - 6pq = -12pq$$

$$-3a \cdot 2c + 5b \cdot 4c = -6ac + 20bc$$

Herleid.

a $8a \cdot 3b - 7a \cdot 2b$

b $-a \cdot 3b - 5a \cdot b$

c $-8a \cdot -a + a \cdot 2a$

d $-5p \cdot 3q + 8p \cdot 5q$

e $6q \cdot -2p - 3p \cdot 5q$

f $-5a \cdot 3c + 5a \cdot 2b$

4 Herleid.

a $8p - 3p$

b $3p \cdot -8q$

c $3p \cdot -8p$

d $8a - 3b + a$

e $8a \cdot -3b \cdot a$

f $8a \cdot 5 - 3a$

g $3ab - 2ac + ab$

h $2x - 5x - -7x$

i $2x \cdot -5 - 3 \cdot -2x$

5 Herleid.

a $-2x + 3y - -5x$

b $-2x \cdot 3y - 2y \cdot 3x$

c $-2x \cdot 6 - 3x \cdot -2$

d $8a - 9b - 7a - 2b$

e $8 + a - 9b - 7 + 2b$

f $8a \cdot -9b - 7a \cdot -2b$

6 Herleid.

a $-4x \cdot 2y - 3y \cdot 2x$

b $-4x + 2y - 3y + 2x$

c $-8 \cdot 2xy + 6 \cdot 3xy$

d $3a \cdot -2a + 7a - a$

e $5a \cdot 2a - 2a \cdot 5a$

f $-a \cdot 3b + 5b \cdot -a$

7 Vul in.

a $18ab = 2ab + \dots$

b $18ab = -9a \cdot \dots$

c $18ab = -ab + \dots$

d $18ab = -2ab \cdot \dots$

e $18ab = -\frac{1}{2}b \cdot \dots$

f $18ab = -20ab + \dots$

8 Vul in.

a $20a^2 = a^2 + \dots$

b $20a^2 = -5a \cdot \dots$

c $20a^2 = \frac{1}{2}a \cdot \dots$

d $18a^2b = 2a^2 \cdot b + 2a \cdot \dots$

e $18a^2b = 3a^2 \cdot \dots - 6a \cdot 2ab$

f $18a^2b = -6b \cdot \dots$

9 Herleid.

a $-5a \cdot 3ab - 5b \cdot 2a^2$

b $5ab \cdot 3ac - 5a \cdot b \cdot ac$

c $-5a^2 \cdot 7b - 3a^2 \cdot b$

d $5a + b - 3a - c - 5a - b - a + 2c$

e $-5a^2 + 7b - 3a^2 + b$

f $5a \cdot b - 3a \cdot c - 5a \cdot -b + a \cdot -2c$

WISKUNDIGE VAARDIGHEDEN

Volgorde bij rekenen

voorbeeld

$$\begin{aligned}48 : 2^3 + (7 - 1) \cdot 5 &= \\48 : 2^3 + 6 \cdot 5 &= \\48 : 8 + 6 \cdot 5 &= \\6 + 30 &= 36\end{aligned}$$

volgorde bij rekenen

- 1 werk binnen de haakjes
- 2 machtsverheffen
- 3 vermenigvuldigen en delen van links naar rechts
- 4 optellen en aftrekken van links naar rechts

1 Bereken.

- a $30 : 2 - 3^2$
- b $5^2 \cdot 3 + 4 \cdot 6$
- c $2 + 3 \cdot 4^2 - 7$
- d $(2 + 3) \cdot 4^2 - 7$
- e $81 : 3^3 + (22 - 10) \cdot 2 + 4$
- f $4 + 3^3 : 3^2 - 5 \cdot (3 + 6)^2$
- g $120 - 9^2 + 20 : 2^2 + (18 - 15)^2$
- h $4 \cdot 2^2 : (2 + 2)^2 - 100$

voorbeeld

$$\begin{aligned}-45 - -3 \cdot 4 + (8 - -1) &= \\-45 - -3 \cdot 4 + 9 &= \\-45 - -12 + 9 &= \\-45 + 12 + 9 &= \\-33 + 9 &= -24\end{aligned}$$

2 Bereken.

- a $-5 + 2 \cdot -7$
- b $-3^2 - (1 - 3)^2$
- c $(-5 + 2) \cdot -7$
- d $(-3)^2 - 1 - 3^2$
- e $-100 - -14 \cdot (2 - -1)$
- f $(5 + -3 \cdot 4) : -1 \cdot 10 - 70$
- g $24 \cdot -3 + -13 : -13 - 7$
- h $(-3 \cdot -4 + 8) : -10 + 3$

3 Bereken.

- a $-5 \cdot (-7 + 4) + -8$
- b $(-5 - 7) \cdot 4 - 8 \cdot -2$
- c $-5 - 7 \cdot (4 - 8) + 2$
- d $-5 - 7 - 4 - 8 \cdot -2$
- e $(6 - 8) \cdot (-6 - 3) + 7$
- f $6 - 8 \cdot -6 - 3 \cdot 7$
- g $6 - (8 - 6) : -2 + 7$
- h $6 - 8 + -6 : -3 - 7$

4 Bereken.

- a $(9 - 4 - 7) \cdot (4 - 7)$
- b $(9 - -4 - 8) : -4 \cdot 7$
- c $(9 - -4 - 8) : (-4 \cdot 1)$
- d $9 - 4 \cdot -7 + -4 - 7$
- e $28 : (9 - 2) + 8 : (6 - 10)$
- f $28 - 9 : 3 + 8 \cdot 10$
- g $81 : -9 + 8 \cdot -2 + 10$
- h $(81 - 9 - 2) : -10 - 8$

Breuken

voorbeeld

$$\begin{aligned}1\frac{1}{5} \cdot \frac{2}{9} + \frac{1}{3} &= \\ \frac{6}{5} \cdot \frac{2}{9} + \frac{1}{3} &= \\ \frac{12}{45} + \frac{1}{3} &= \\ \frac{12}{45} + \frac{15}{45} = \frac{27}{45} &= \frac{3}{5}\end{aligned}$$

breuk \times breuk = $\frac{\text{teller} \times \text{teller}}{\text{noemer} \times \text{noemer}}$

5 Bereken.

- a $\frac{3}{5} + \frac{1}{3}$
- b $2\frac{1}{5} + 1\frac{2}{5} \cdot \frac{1}{2}$
- c $\frac{3}{5} \cdot \frac{1}{3} + 6\frac{2}{5}$
- d $2\frac{1}{3} \cdot \frac{1}{2} + \frac{1}{9}$
- e $\frac{1}{3} \cdot \frac{1}{2} + \frac{3}{4}$
- f $\frac{2}{5} + \frac{2}{5} \cdot 4\frac{1}{2}$
- g $\frac{3}{5} + \frac{1}{3} \cdot 3\frac{1}{2}$
- h $\frac{3}{5} \cdot \frac{1}{3} - 3\frac{1}{2}$
- i $\frac{4}{7} \cdot 3\frac{1}{2} - 5\frac{1}{9}$

voorbeelden

$$\begin{aligned}-1\frac{1}{4} - \frac{1}{6} &= -\frac{5}{4} - \frac{1}{6} = -\frac{15}{12} - \frac{2}{12} = -\frac{17}{12} = -1\frac{5}{12} \\3\frac{1}{7} - 7\frac{1}{3} &= \frac{22}{7} - \frac{22}{3} = \frac{66}{21} - \frac{154}{21} = -\frac{88}{21} = -4\frac{4}{21} \\3\frac{1}{7} - \frac{1}{2} \times 6\frac{2}{3} &= \frac{22}{7} - \frac{1}{2} \times \frac{20}{3} = \frac{22}{7} - \frac{20}{6} = \frac{132}{42} - \frac{140}{42} = -\frac{8}{42} = -\frac{4}{21}\end{aligned}$$

6 Bereken.

- a $-1\frac{2}{5} + \frac{2}{3}$
- b $-\frac{5}{7} \cdot -2\frac{3}{8}$
- c $\frac{3}{5} - 2\frac{1}{3} \cdot \frac{1}{5}$
- d $\frac{3}{4} \cdot -\frac{2}{3} \cdot \frac{1}{4}$
- e $8\frac{1}{3} \cdot -2\frac{2}{5}$
- f $8 - \frac{1}{3} + 2 \cdot -\frac{2}{5}$
- g $9\frac{7}{8} - 6\frac{4}{5} - 3\frac{1}{2}$
- h $4\frac{1}{6} \cdot -6\frac{1}{4}$
- i $3\frac{2}{7} \cdot 4 - 3 \cdot 2\frac{4}{7}$

7 Bereken.

- a $(3\frac{1}{2} - 2\frac{1}{3}) \cdot 1\frac{1}{4}$
- b $3\frac{1}{2} - 2\frac{1}{3} \cdot 1\frac{1}{4}$
- c $3\frac{1}{2} - (2\frac{1}{3} - 1\frac{1}{4})$
- d $8 - (6\frac{5}{7} + 1\frac{1}{2}) \cdot -2$
- e $8 - 6\frac{5}{7} + 1\frac{1}{2} \cdot -2\frac{3}{4}$
- f $(8 - 6\frac{5}{7}) \cdot (1\frac{1}{2} - 2\frac{3}{4})$
- g $8 + 6 \cdot \frac{5}{7} - 1\frac{1}{2} + 2 \cdot \frac{3}{4}$
- h $23 - 6 \cdot (2\frac{1}{5} - 1\frac{1}{3})$
- i $(23 - 6\frac{1}{5}) \cdot -1\frac{2}{3}$
- j $(5\frac{1}{2} + 2\frac{1}{5}) - (2\frac{1}{5} - 5)$

$$\begin{aligned}(3\frac{1}{2} - 2\frac{1}{3}) \times 1\frac{5}{7} &= \\(\frac{7}{2} - \frac{7}{3}) \times \frac{12}{7} &= \\(\frac{21}{6} - \frac{14}{6}) \times \frac{12}{7} &= \\\frac{7}{6} \times \frac{12}{7} &= \frac{84}{42} = 2\end{aligned}$$

8 Bereken.

- a $7\frac{1}{8} - 1\frac{1}{2} \cdot 3\frac{3}{4} + 5\frac{1}{6}$
- b $8\frac{1}{8} - 6\frac{1}{6} - 4\frac{1}{4} + 2\frac{1}{2}$
- c $40\frac{12}{13} - 38\frac{15}{26}$
- d $(6\frac{5}{8} + 4\frac{2}{8}) - (2 \cdot \frac{3}{16} + 1\frac{7}{8})$

WISKUNDIGE VAARDIGHEDEN

Rekenen met breuken

voorbeelden

$$\frac{2}{15} + \frac{7}{15} = \frac{9}{15} = \frac{3}{5}$$

$$\frac{5}{6} + \frac{2}{7} = \frac{35}{42} + \frac{12}{42} = \frac{47}{42} = 1\frac{5}{42}$$

$$\frac{5}{6} + 1\frac{3}{8} = \frac{5}{6} + \frac{11}{8} = \frac{20}{24} + \frac{33}{24} = \frac{53}{24} = 2\frac{5}{24}$$

Neem als noemer niet 6×8 want met 24 lukt het ook.

Breuken vereenvoudigen.

Eerst gelijknamig maken. Neem als nieuwe noemer 6×7 .

1 Bereken.

a $\frac{3}{5} + \frac{1}{4}$ d $3\frac{1}{4} + 1\frac{1}{3}$ g $5\frac{2}{7} + 3\frac{5}{7}$
 b $\frac{7}{11} + 1\frac{1}{2}$ e $1\frac{3}{4} + \frac{1}{8}$ h $9\frac{3}{4} + 2\frac{1}{2}$
 c $3\frac{1}{7} + \frac{2}{3}$ f $2\frac{1}{6} + 3\frac{1}{3}$ i $8 + 3\frac{1}{5}$

voorbeeld

$$1\frac{3}{7} - 2\frac{1}{3} = \frac{10}{7} - \frac{7}{3} = \frac{30}{21} - \frac{49}{21} = -\frac{19}{21}$$

2 Bereken.

a $\frac{3}{7} - \frac{2}{3}$ d $7\frac{3}{11} - 9\frac{1}{2}$ g $1\frac{1}{3} - 2\frac{1}{4} - 3\frac{1}{3}$
 b $\frac{3}{11} - 1\frac{1}{3}$ e $5\frac{3}{4} + 3\frac{1}{3}$ h $2\frac{1}{4} - (3\frac{1}{5} - 1\frac{1}{3})$
 c $5\frac{1}{2} - 8\frac{3}{4}$ f $7\frac{3}{5} - 2\frac{4}{7}$ i $5\frac{1}{2} - (5\frac{1}{3} + 3\frac{1}{6})$

voorbeelden

$$\frac{2}{4} \times \frac{5}{7} = \frac{10}{28} = \frac{5}{14}$$

$$2\frac{1}{3} \times 3\frac{1}{4} = \frac{7}{3} \times \frac{13}{4} = \frac{91}{12} = 7\frac{7}{12}$$

$$-3\frac{1}{4} \times -\frac{2}{3} = -\frac{13}{4} \times -\frac{2}{3} = \frac{26}{12} = \frac{13}{6} = 2\frac{1}{6}$$

Breuken vermenigvuldigen

breuk \times breuk = $\frac{\text{teller} \times \text{teller}}{\text{noemer} \times \text{noemer}}$
 dus $\frac{3}{5} \times \frac{2}{7} = \frac{6}{35}$.

3 Bereken.

a $1\frac{2}{5} \times \frac{2}{11}$ d $1\frac{1}{3} \times 2\frac{1}{5}$ g $-3 \times -\frac{5}{7}$
 b $2\frac{2}{3} \times 3\frac{1}{2}$ e $2\frac{3}{7} \times 2\frac{2}{3}$ h $-5 \times 3\frac{1}{5}$
 c $6 \times \frac{3}{7}$ f $-\frac{4}{15} \times \frac{5}{7}$ i $-1\frac{1}{2} \times -5\frac{1}{4}$

4 Bereken.

a $3\frac{1}{3} + 2\frac{1}{4}$ d $5 + 3\frac{5}{7}$ g $3\frac{1}{3} - \frac{5}{7} \times 1\frac{2}{5} - 1\frac{1}{2}$
 b $3\frac{1}{3} \times 2\frac{1}{4}$ e $5 - 3\frac{3}{7}$ h $1\frac{2}{5} \times 1\frac{1}{9} - 1\frac{7}{9} + 2\frac{1}{5}$
 c $3\frac{1}{3} - 2\frac{1}{4}$ f $5 \times 3\frac{3}{7}$ i $(2\frac{2}{3} - 1\frac{1}{6}) \times 1\frac{1}{5} - 2\frac{7}{15}$

Breuken en letterrekenen

voorbeelden

$$\frac{8a}{12b} = \frac{2a}{3b}$$

Deel teller en noemer door 4.

$$\frac{8ab}{4ac} = \frac{2b}{c}$$

Deel teller en noemer door 4 en door a.

5 Vereenvoudig.

a $\frac{12a}{15a}$	c $\frac{5abc}{10ac}$	e $\frac{15x}{3x}$	g $\frac{-18pqr}{-6qr}$
b $\frac{15ac}{18bc}$	d $\frac{7a}{7}$	f $\frac{3x}{15x}$	h $\frac{15xyz}{15xy}$

voorbeelden

$$\frac{3}{a} + \frac{5}{a} = \frac{8}{a} \quad \text{en} \quad \frac{a}{b} - \frac{3}{b} = \frac{a-3}{b}$$

6 Herleid.

a $\frac{5}{x} + \frac{2}{x}$	c $\frac{6}{a} + \frac{3}{a}$	e $\frac{3ab}{a} + 2b$	g $\frac{5x}{x} - 3$
b $\frac{3}{y} - \frac{x}{y}$	d $\frac{x}{6} - \frac{y}{6}$	f $5x + \frac{6xy}{2y}$	h $\frac{7y}{y} - \frac{10y}{2y}$

voorbeelden

$$\frac{2}{x} + \frac{3}{y} = \frac{2y}{xy} + \frac{3x}{xy} = \frac{2y+3x}{xy}$$

$$5 - \frac{4}{x} = \frac{5}{1} - \frac{4}{x} = \frac{5x}{x} - \frac{4}{x} = \frac{5x-4}{x}$$

Neem als nieuwe noemer $x \cdot y = xy$.

7 Herleid.

a $\frac{5}{a} + \frac{3}{b}$	c $6 + \frac{2}{a}$	e $\frac{5}{2x} - \frac{1}{y}$	g $\frac{3x}{y} - \frac{5x}{2y}$
b $\frac{1}{4} - \frac{3}{x}$	d $\frac{3}{2a} + \frac{5}{3b}$	f $\frac{7}{x} - 2$	h $\frac{3}{4} - \frac{a}{b}$

voorbeeld

$$\frac{3a}{b} \cdot \frac{2b}{5c} = \frac{6ab}{5bc} = \frac{6a}{5c}$$

8 Herleid.

a $\frac{2}{a} \cdot \frac{x}{y}$	c $\frac{5}{2x} \cdot \frac{4y}{3z}$	e $\frac{3}{x} \cdot \frac{x}{6} \cdot \frac{9}{z}$	g $\frac{3}{2a} \cdot \frac{4}{3b}$
b $\frac{5}{x} \cdot \frac{3}{y}$	d $\frac{15}{x} \cdot 2y$	f $\frac{1}{a} \cdot \frac{2a}{b} \cdot \frac{b}{5}$	h $\frac{5a}{10x} \cdot \frac{2x}{5a}$

WISKUNDIGE VAARDIGHEDEN

Breuken optellen en aftrekken

voorbeelden

$$\frac{2}{3} + \frac{4}{5} = \frac{10}{15} + \frac{12}{15} = \frac{22}{15} = 1\frac{7}{15}$$

$$3\frac{2}{5} - 1\frac{3}{4} = \frac{17}{5} - \frac{7}{4} = \frac{68}{20} - \frac{35}{20} = \frac{33}{20} = 1\frac{13}{20}$$

1 Bereken.

a $\frac{1}{2} + \frac{1}{3}$	d $\frac{7}{8} - \frac{1}{2}$	g $\frac{7}{10} + \frac{3}{5}$
b $\frac{3}{7} + \frac{1}{5}$	e $\frac{3}{4} - \frac{2}{3}$	h $\frac{5}{8} - \frac{7}{12}$
c $\frac{2}{7} + \frac{3}{4}$	f $\frac{1}{3} - \frac{3}{5}$	i $\frac{7}{11} - \frac{1}{3}$

2 Bereken.

a $1\frac{1}{2} - \frac{1}{4}$	d $2\frac{1}{3} + \frac{5}{6}$	g $3\frac{1}{4} - 1\frac{3}{5}$
b $7 - 4\frac{2}{3}$	e $9 - 6\frac{3}{5}$	h $2\frac{2}{3} - 1\frac{3}{4}$
c $3\frac{3}{4} + 2\frac{2}{5}$	f $7\frac{1}{8} - 5\frac{1}{2}$	i $9\frac{1}{2} - 6\frac{1}{2}$

Breuken vermenigvuldigen en delen

voorbeelden

$$\frac{2}{3} \times \frac{4}{5} = \frac{8}{15}$$

$$\text{breuk} \times \text{breuk} = \frac{\text{teller} \times \text{teller}}{\text{noemer} \times \text{noemer}}$$

$$3\frac{2}{5} \times 1\frac{3}{4} = \frac{17}{5} \times \frac{7}{4} = \frac{119}{20} = 5\frac{19}{20}$$

$$\frac{2}{3} : \frac{4}{5} = \frac{2}{3} \times \frac{5}{4} = \frac{10}{12} = \frac{5}{6}$$

Delen door $\frac{4}{5}$ is hetzelfde als vermenigvuldigen met $\frac{5}{4}$.

$$3\frac{2}{5} : 1\frac{3}{4} = \frac{17}{5} : \frac{7}{4} = \frac{17}{5} \times \frac{4}{7} = \frac{68}{35} = 1\frac{33}{35}$$

3 Bereken.

a $\frac{1}{2} \times \frac{1}{3}$	d $1\frac{7}{8} \times -\frac{1}{2}$	g $4 \times \frac{3}{7}$
b $\frac{3}{7} \times \frac{1}{5}$	e $-\frac{3}{4} \times -\frac{2}{3}$	h $3\frac{2}{5} \times 1\frac{1}{4}$
c $\frac{2}{5} \times \frac{3}{4}$	f $3\frac{1}{2} \times \frac{2}{7}$	i $6\frac{2}{3} \times 2\frac{1}{4}$

Niet-gelijknamige breuken moet je eerst gelijknamig maken!

Vereenvoudig zo mogelijk!

4 Bereken.

a $\frac{2}{3} : \frac{4}{5}$	d $2\frac{2}{3} : \frac{1}{4}$	g $2\frac{3}{5} : -1\frac{1}{3}$
-------------------------------	--------------------------------	----------------------------------

b $\frac{3}{8} : \frac{1}{4}$	e $-5 : 1\frac{1}{2}$	h $-4\frac{1}{7} : 1\frac{3}{4}$
-------------------------------	-----------------------	----------------------------------

c $\frac{1}{2} : \frac{2}{3}$	f $6\frac{7}{8} : 4$	i $7 : 2\frac{1}{3}$
-------------------------------	----------------------	----------------------

5 Bereken.

a $4 : \frac{1}{3} \times \frac{2}{3}$	d $-\frac{4}{7} \times \frac{5}{6} + \frac{1}{2} \times \frac{17}{21}$	g $0 : 3\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{3}$
--	--	--

b $4 : \frac{1}{3} + 6\frac{2}{3}$	e $4\frac{2}{3} : \frac{7}{8} \times 2\frac{2}{9}$	h $15 : \frac{1}{3} \times 2\frac{7}{9}$
------------------------------------	--	--

c $-6 : -1\frac{1}{3} : \frac{2}{3}$	f $4\frac{2}{3} - \frac{7}{8} \times 2\frac{2}{9}$	i $4 : 1\frac{3}{8} - 8 : 1\frac{3}{4}$
--------------------------------------	--	---

Breuken met letters

voorbeelden

$\frac{3}{a} + \frac{2}{b} = \frac{3b}{ab} + \frac{2a}{ab} = \frac{3b+2a}{ab}$	$-\frac{p}{3q} \times \frac{4}{p} = -\frac{4p}{3pq} = -\frac{4}{3q}$
$-\frac{p}{q} + \frac{3}{p} = \frac{-p^2}{pq} + \frac{3q}{pq} = \frac{-p^2+3q}{pq}$	$\frac{3}{a} \cdot \frac{2}{b} \times 3\frac{1}{3} = \frac{3}{a} \times \frac{b}{2} \times \frac{10}{3} = \frac{30b}{6a} = \frac{5b}{a}$
$\frac{3}{a} \times \frac{2}{b} = \frac{6}{ab}$	$-\frac{p}{q} : \frac{3}{p} = -\frac{p}{q} \times \frac{p}{3} = -\frac{p^2}{3q}$

6 Herleid.

a $\frac{3}{a} + \frac{5}{b}$	d $8 - \frac{a}{4b}$	g $\frac{3p}{10q} + \frac{4}{5r}$
-------------------------------	----------------------	-----------------------------------

b $-\frac{2}{a} + \frac{a}{7}$	e $\frac{2}{pq} + \frac{p}{2q}$	h $5\frac{2}{3} + \frac{a}{b}$
--------------------------------	---------------------------------	--------------------------------

c $\frac{2a}{3b} - \frac{4}{b}$	f $-4 + \frac{2}{3p}$	i $\frac{1}{3a} - \frac{2}{b} + \frac{3}{2c}$
---------------------------------	-----------------------	---

7 Herleid.

a $\frac{2}{a} \times \frac{4}{b}$	d $\frac{3}{a} \times \frac{4}{5b}$	g $\frac{2a}{3b} - \frac{4c}{5d} + \frac{6a}{b}$
------------------------------------	-------------------------------------	--

b $\frac{2}{a} : \frac{4}{b}$	e $\frac{3}{a} : \frac{4}{5b}$	h $\frac{2a}{3b} + \frac{4c}{d} \times 5a$
-------------------------------	--------------------------------	--

c $-\frac{2a}{5b} \times \frac{10b}{3}$	f $\frac{2a}{3b} : \frac{6a}{b}$	i $-8 : \frac{a}{2b} + \frac{3b}{a}$
---	----------------------------------	--------------------------------------

8 Herleid.

a $3\frac{1}{5} \times \frac{a}{4} - 2a$	c $7\frac{1}{2} : \frac{3}{a}$	e $\frac{2}{p} \times \frac{3}{p} : \frac{4}{p} + \frac{5}{p}$
--	--------------------------------	--

b $\frac{3}{p} : \frac{p}{2q} \times \frac{9}{4p}$	d $-\frac{9}{pq} + \frac{2}{p} : \frac{q}{7}$	f $\frac{8ab}{3} : \frac{a}{2b} - \frac{b}{3}$
--	---	--

WISKUNDIGE VAARDIGHEDEN

Herleiden

voorbeelden

$$\begin{aligned} 5x \cdot -3x &= -15x^2 \\ -3x - -7x &= -3x + 7x = 4x \\ 2x \cdot 3y + 5x \cdot 2y &= 6xy + 10xy = 16xy \\ 3 \cdot 2y - 5 \cdot y &= 6y - 5y = y \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 3a + 5a &= 8a \\ 3a \cdot 5a &= 15a^2 \\ 3a + 2b \text{ kan niet k嗣er} \\ 3a \cdot 2b &= 6ab \end{aligned}$$

1 Herleid.

a $4x \cdot -3x$	d $4x \cdot -3 - x$	g $3 \cdot x \cdot 2y - 5x \cdot -y$
b $4x - 3x$	e $4x \cdot 2y - 3x \cdot 3y$	h $3 + x - 5 + 2x$
c $4 - x + 3 - x$	f $4x \cdot y - x \cdot 3y$	i $3 \cdot x + 2 \cdot 5 \cdot y$

2 Herleid zo mogelijk. Zet anders k.n. (= kan niet).

a $5a + 7a$	e $5a + 3b$	i $5 \cdot -2a - 3 \cdot 2a$
b $5a \cdot 7a$	f $5a \cdot 3b$	j $3a \cdot -7 - 2a$
c $7a - 5a$	g $5 + a + 3 - b$	k $3a \cdot 5b - 2a \cdot b$
d $7a \cdot -5a$	h $5 \cdot 2a + 3 \cdot 4a$	l $5a + 3b - 4a$

Machten

voorbeelden

$$\begin{aligned} 2^3 &= 2 \cdot 2 \cdot 2 = 8 & 2^4 &= 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 16 \\ (-2)^3 &= -2 \cdot -2 \cdot -2 = -8 & (-2)^4 &= -2 \cdot -2 \cdot -2 \cdot -2 = 16 \end{aligned}$$

3 Bereken.

a 3^4	d $-5^2 \cdot 3$	g $5 \cdot 0^3 - 3 \cdot 2^4$
b $(-3)^2$	e $5 \cdot (-1)^6 + 3$	h $(-3)^4 - 3^4$
c $5 \cdot 2^3$	f $2^5 - 3^2$	i $6^2 - 5 \cdot 4^2$

voorbeelden

$$\begin{aligned} 5x^3 \cdot 3x^6 &= 15x^9 & 5x^6 - 3x^6 &= 2x^6 \\ (5x^3)^2 &= 5^2 \cdot (x^3)^2 = 25x^6 & \frac{6x^8}{3x^2} &= 2x^6 \\ && x^3 \cdot x^5 &= x^8 \\ && (x^3)^5 &= x^{15} \\ && \cancel{x^5} &= x^2 \\ && \cancel{x^3} &= x^2 \\ && (xy)^5 &= x^5y^5 \end{aligned}$$

4 Herleid.

a $6a^3 \cdot 2a^7$	c $5a \cdot 2a^8$	e $(5x^3)^2 + 3x^6$
b $-5a^6 \cdot 3a^2$	d $(2a^3)^4$	f $12x^6 - x^6$

5 Herleid.

a $\frac{18a^6}{6a^3}$	c $\frac{6a^8}{2a^8}$	e $\frac{-4a^3}{2a^2}$
b $(-2a^3)^5$	d $2a^6 - (a^2)^3$	f $(-5a^4)^2 \cdot -3$

Haakjes wegwerken

voorbeelden

$$\begin{aligned} (x+2)(x-5) &= x^2 - 5x + 2x - 10 = x^2 - 3x - 10 \\ (a-3)(a-8) &= a^2 - 8a - 3a + 24 = a^2 - 11a + 24 \\ p(3p-6) &= 3p^2 - 12p \end{aligned}$$

6 Werk de haakjes weg en herleid zo mogelijk.

a $(x+5)(x+1)$	e $(a-10)(a-3)$	i $(p+5)^2$
b $(x-9)(x+2)$	f $(a-7)^2$	j $5p(p-3)$
c $5x(x^2-4)$	g $(a-4)(a+12)$	k $6p(2p-1)$
d $(x+1)(x-6)$	h $(a+6)(a-9)$	l $(2p-3)(2-3p)$

7 Werk de haakjes weg en herleid zo mogelijk.

a $(2x-1)(x+3)$	e $-3(2a-1) + 7a$	i $(7p-3)(2p-8)$
b $3x(x-1) - 7x$	f $5 - 3(2a-1)$	j $5p(2p-1) - 3p$
c $(5x+1)^2$	g $5a^2(a-1)$	k $(7p-2)^2$
d $-5(x+6) - 2(x+1)$	h $6 - 9(a+4)$	l $-2a - a(5a+8)$

Ontbinden in factoren

voorbeelden

5x² - 12x = x(5x - 12)
x² - 6x - 16 = (x + 2)(x - 8)
x² + x - 72 = (x + 9)(x - 8)

Breng de gemeenschappelijke factor buiten haakjes.
 Zoek twee getallen met product -16 en som -6.
 Zoek twee getallen met product -72 en som 1.

8 Ontbind in factoren.

a $x^2 + 5x + 6$	f $x^2 - 6x + 9$	k $x^2 + 2x$
b $x^2 - 5x - 6$	g $x^2 - x - 56$	l $x^2 + 7x - 18$
c $x^2 + 5x$	h $x^2 - 2x - 48$	m $2x - 8x^2$
d $x^2 - 6x - 7$	i $x^2 - x - 2$	n $10x - 5x^2$
e $x^2 + x - 90$	j $x^2 + 2x + 1$	o $x^2 + 5x^3$

WISKUNDIGE VAARDIGHEDEN

Lineaire vergelijkingen

voorbeeld

De vergelijking $3x + 1 = x + 9$ los je als volgt op.

$$3x + 1 = x + 9$$

$$-x \quad -x$$

$$2x + 1 = 9$$

$$-1 \quad -1$$

$$2x = 8$$

$$:2 \quad :2$$

$$x = 4$$

1 Los op.

a $6x + 1 = 19$

b $4x - 3 = -2$

c $7 + x = -x$

d $3x - 108 = 2x$

e $7x - 3 = 2x - 22$

f $5(x - 6) = 3x$

g $5(x - 2) = 0$

h $5 - x = -6x$

i $4x - 2 = 5x + 3$

Herleiden

voorbeelden

$$8x \cdot -2x = -16x^2$$

$$-8x + 2x = -6x$$

$x^8 - x^2$ kan niet korter

$$x^8 \cdot x^2 = x^{10}$$

$$x^8 + x^8 = 2x^8$$

2 Herleid zo mogelijk. Zet anders k.n.

a $10x \cdot -7x$

b $-10x - 7x$

c $-10 - x - 7 - x$

d $10x^7 \cdot 7x$

e $-10x^7 + 2x^7$

f $10x^7 \cdot -2x^7$

g $x^{10} + x^7$

h $-10x^7 - 7x^7$

i $10x - 7 - 3x$

Haakjes wegwerken

voorbeelden

$$(x + 8)(x - 1) = x^2 - x + 8x - 8 = x^2 + 7x - 8$$

$$(a - 2)(a - 9) = a^2 - 9a - 2a + 18 = a^2 - 11a + 18$$

$$a^2(3a - 5) = 3a^3 - 5a^2$$

3 Werk de haakjes weg en herleid zo mogelijk.

a $(x + 9)(x + 3)$

b $(3a - 4)^2$

c $(x - 8)(x + 1)$

d $(x - 7)(x - 4)$

e $3a(a^2 + 1)$

f $(-a - 4)(a + 6)$

g $(a - 3)^2$

h $(a + 7)(a - 7)$

i $(x + 5)(2x - 1)$

Ontbinden in factoren

voorbeelden

$$x^2 - 2x - 3 = (x + 1)(x - 3)$$

$$2x^2 - 9x = x(2x - 9)$$

4 Ontbind in factoren.

a $x^2 + 15x + 50$

b $x^2 - 15x - 34$

c $x^2 + 15x$

d $x^2 - 7x - 30$

e $x^2 - x - 2$

f $x^2 + 9x + 20$

g $x^2 - x - 42$

h $12x^2 - 16$

i $x^2 + x - 72$

j $72x^2 - x$

k $x^2 + 8x - 33$

l $x^2 + 8x$

Kwadratische vergelijkingen

voorbeelden

De vergelijkingen $x^2 - 3x = 10$ en $(2x - 6)(3x + 9) = 0$ los je als volgt op.

$$x^2 - 3x = 10$$

$$(2x - 6)(3x + 9) = 0$$

$$-10 \quad -10$$

$$2x - 6 = 0 \vee 3x + 9 = 0$$

$$x^2 - 3x - 10 = 0$$

$$+6 \quad +6 \quad -9 \quad -9$$

$$(x + 2)(x - 5) = 0$$

$$2x = 6 \vee 3x = -9$$

$$x + 2 = 0 \vee x - 5 = 0$$

$$:2 \quad :2 \quad :3 \quad :3$$

$$x = -2 \vee x = 5$$

$$x = 3 \vee x = -3$$

5 Los op.

a $2x^2 - 32 = 0$

b $x^2 + 3x = 18$

c $x^2 - 2x = 8$

d $x^2 + x = 2$

e $x^2 + x = x + 16$

f $x^2 + 8x = 0$

g $(x + 8)(x - 1) = 0$

h $x^2 = x + 20$

i $x^2 = 4x + 21$

j $(2x - 4)(4x + 2) = 0$

k $x(x - 4) = 2x$

l $x^2 - x = 4 - x$